

Het Gouverneurshuis

Museum met een duurzame toekomst

Beleidsplan 2023-2024

HET GOUVERNEURSHUIS
museum ▪ cultuur ▪ trouwen

Inhoudsopgave

1. Algemeen	3
2. Museum	4
3. Gebouwen en tuin	6
4. Horeca	7
5. Cultuur	8
6. Organisatie	9
7. Communicatie	10
8. Financiën	11

1. Algemeen

Het monumentale Gouverneurshuis is een van de meest bijzondere plekken in de vestingstad Heusden. Als enige geregistreerde museum is het Gouverneurshuis een unieke culturele instelling in de gemeente Heusden. Het Gouverneurshuis is een plek waar inwoners en bezoekers welkom zijn en waarop iedereen trots mag zijn. In de komende jaren zet het bestuur van het Gouverneurshuis zich in om deze plek voor nog meer mensen zichtbaar te maken, door het museum verder te ontwikkelen, de openingstijden te verruimen en meer naar de buitenwereld te communiceren. Dat moet zorgen voor groei, die noodzakelijk is om het Gouverneurshuis op langere termijn te kunnen laten bestaan.

Het ontstaan van Stichting Het Gouverneurshuis gaat terug tot 1964, toen werd besloten tot de opening van een museum gericht op de geschiedenis van Heusden en omgeving. Sinds 1985 is dit museum gevestigd in het Gouverneurshuis, dat in de achttiende eeuw de woning was van Johan Theodoor baron van Friesheim, gouverneur van Heusden. Het monumentale karakter van het pand en de prachtige tuin geven het Gouverneurshuis een uniek karakter. Het complex dient in de eerste plaats als museum. Naast de museale functie biedt het Gouverneurshuis ook ruimte aan een gevarieerd cultureel programma en beschikt het over een sfeervol café met een fraai terras. Dit geheel maakt het Gouverneurshuis ook tot een gewilde trouwlocatie.

Missie en visie

Het is de missie van het Gouverneurshuis om inwoners en bezoekers van Heusden met elkaar te verbinden en om kunst, cultuur en cultureel erfgoed op een laagdrempelige en eigentijdse manier te ontsluiten en presenteren. Het laatste gebeurt door het beheren van de vaste collectie en door het organiseren van tijdelijke exposities en culturele activiteiten. Het bestuur van het Gouverneurshuis draagt als visie uit dat het zonder winstoogmerk op eigentijdse en inspirerende wijze het verhaal over het verleden van Heusden wil vertellen en de monumentale huisvesting in stand wil houden. Daarnaast biedt het Gouverneurshuis een culturele programmering en stelt het haar locatie beschikbaar voor bijeenkomsten van derden. Het is zaak dat al deze aspecten zich in een goede balans tot elkaar blijven verhouden.

In dit beleidsplan wordt beknopt uiteengezet wat het bestuur in de jaren 2023 en 2024 wil realiseren. Deze ambities en doelen worden beschreven aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Museum
- Gebouwen en Tuin
- Horeca
- Cultuur
- Organisatie
- Communicatie
- Financiën

2. Museum

De museale functie is voor het Gouverneurshuis van essentieel belang. De vaste museumopstelling belicht de geschiedenis van Heusden en omgeving, waarbij een inhoudelijke verdieping kan worden geboden door middel van wisselexposities. Deze tijdelijke exposities kunnen ook in het teken staan van andere onderwerpen en thema's. Het Gouverneurshuis is een geregistreerd museum, wat betekent dat het voldoet aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de museale functies. Van het bestuur wordt een voortdurende inspanning gevraagd om aan de eisen voor registratie te blijven voldoen. Het bestuur heeft de ambitie om het museum in de komende jaren nadrukkelijker als zodanig te profileren en het een verdere professionaliseringslag te geven.

In 2022 telde het museum circa 1500 bezoekers, van wie het merendeel gebruik maakte van de Museumkaart. Het bestuur onderkent dat er goede mogelijkheden zijn om in de komende jaren meer bezoekers welkom te heten. Een blijvend aantrekkelijke programmering, nauwere samenwerking met andere musea, meer en betere communicatie én ruimere openingstijden moeten ervoor zorgen dat het aantal betalende museumbezoekers in 2023 op jaarbasis stijgt naar 3000 en in 2024 naar 5000. Met ingang van 2023 is het museum daarom behalve in de weekends ook op vrijdagmiddagen geopend, en in het toeristische hoogseizoen (juni-september) zo mogelijk ook op woensdag- en donderdagmiddagen.

Vaste museumopstelling

De opstelling van de vaste collectie is in de afgelopen jaren al op onderdelen herzien, en is voor bezoekers ook aantrekkelijker geworden door de komst van een audio tour. Ook in de komende jaren is het zaak dat de vaste opstelling stapsgewijs verder wordt versterkt. Daarbij is het niet de ambitie om het verleden van Heusden en omgeving in al zijn facetten te vertellen, maar om de nu al aanwezige 'topstukken' uit de collectie in een verbeterde presentatie meer tot hun recht te laten komen. Ook kan in dit opzicht met meer nadruk dan nu het geval is worden aangehaakt bij het brede Noord-Brabantse Zuiderwaterlinieproject.

Wisselexposities

Op de eerste verdieping beschikt het Gouverneurshuis over een ruime zaal voor tijdelijke exposities. Jaarlijks wordt één grotere wisselexpositie gepresenteerd. Hierbij kan sprake zijn van samenwerking met andere organisaties, zoals Streekarchief Langstraat Heusden Altena en Heemkundekring Onsenoort. Voor de vormgeving en/of de inhoudelijke begeleiding wordt veelal ook de hulp van professionele externe partijen ingeroepen. Het ligt in de bedoeling in 2023 en 2024 wisselexposities in te richten over de schilder Willem Witjens (in samenwerking met Museum Stadskasteel Zaltbommel) en over Johan Theodoor Van Friesheim, de achttiende-eeuwse gouverneur van Heusden naar

wie het Gouverneurshuis is genoemd. Voor een aantrekkelijke presentatie is het wenselijk nieuwe vitrines aan te schaffen.

Om meer beweging in het museum te krijgen, en belangstellenden te stimuleren een vervolfbezoek te brengen, zal in deze beleidsperiode bovendien een van de museumzalen op de eerste verdieping worden gebruikt voor kleinschalige en relatief kort lopende exposities. Dat kan met behulp van objecten uit de eigen collectie, maar ook met tijdelijke bruiklenen, het werk van een bepaalde kunstenaar, of een reizende tentoonstelling die elders betrokken wordt. In voorkomende gevallen kan met deze aanpak worden aangehaakt bij actuele ontwikkelingen in het museale of erfgoedveld. Voorbeelden hiervan zijn de recente verwerving door de gemeente van Heusdense werken van Herman Gordijn of een bestaand idee van Erfgoed Brabant voor een reizende expositie rondom Menno van Coehoorn.

Collectiebeheer

Op het gebied van het beheer en behoud van de eigen collectie vragen verschillende zaken om aandacht:

- Collectieregistratie: momenteel wordt gewerkt aan de registratie van de collectie van het Gouverneurshuis in een collectiebeheersysteem.

Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de toepassing Memorix, die is gekoppeld aan de Brabant Cloud van Erfgoed Brabant. Eind 2024 moeten de beschrijvingen van de objecten uit de eigen collectie en de langdurige bruiklenen volledig in dit systeem zijn opgenomen.

- **Acquisitie:** de kwaliteit van de eigen collectie moet waar mogelijk verder worden versterkt door aankopen of de verwerving van bruiklenen. Fondsenwerving is daarbij onmisbaar.
- **Behoud:** er moeten verdere maatregelen worden getroffen op het gebied van klimaat- en lichtbeheersing. Grote prioriteit heeft in dit verband het aanbrengen van UV-werende folie op een aantal ramen. Voor het gildezilver is periodiek onderhoud noodzakelijk. Sommige objecten, vooral schilderijen, zijn toe aan restauratie.
- **Algemeen:** een blijvende inspanning is vereist om ook in de toekomst te voldoen aan de normen die gelden voor de erkenning als museum door de Museumvereniging. Overigens hebben deze normen niet uitsluitend betrekking op louter

museale aspecten; ze houden ook verband met goed bestuur, de financiële situatie, personeels- en vrijwilligersbeleid, etcetera.

Educatie

Het Gouverneurshuis beschikt over een werkgroep educatie, die zich in deze beleidsperiode richt op de ontwikkeling van een aan de museumcollectie gekoppelde opdracht voor jeugdige bezoekers en op de ontvangst van schoolklassen. Door de coronaperiode is dat laatste grotendeels stil komen te liggen. Het doel is om jaarlijks weer tien schoolbezoeken te laten plaatsvinden.

Speerpunten Museum 2023-2024:

- Verruiming van de openingstijden
- Stijging aantal betalende museumbezoekers naar 5000, en jaarlijks tien schoolbezoeken
- Meer afwisseling door kort lopende wisselexposities
- Afronding collectieregistratie
- Aanbrengen UV-werende folie op enkele ramen
- Stapsgewijze doorontwikkeling vaste presentatie en aanschaf van nieuwe vitrines

3. Gebouwen en Tuin

Het Gouverneurshuis is een van de beeldbepalende Rijksmonumenten in de vesting Heusden. Het Gouverneurshuis zelf is eigendom van de gemeente Heusden. In 2013 heeft de gemeente het gebouw door middel van een erfpachtconstructie aan onze stichting overgedragen. De looptijd van deze erfpachtovereenkomst is 99 jaar, en jaarlijks betaalt het Gouverneurshuis aan de eigenaar een symbolische vergoeding. De tuin en de wijnschuur houdt het Gouverneurshuis in bruikleen van de gemeente; de huidige bruikleenovereenkomsten lopen tot en met 2027.

Hoewel voor de periode 2022-2027 door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een SIM-subsidie voor het onderhoud van het gebouw is toegekend, blijven het onderhoud en de verbetering van het Gouverneurshuis een punt van grote zorg. De kosten die samenhangen met het meerjaren onderhoudsplan en verduurzaming gaan de huidige mogelijkheden van onze stichting te boven. Met de eigenaar van het pand, de gemeente Heusden, gaan we in gesprek over een steviger commitment waar het gaat om de medeverantwoordelijkheid voor de

instandhouding van gebouw en tuin. Op basis van gezamenlijkheid is al een traject gestart om het bedeelhuisje met de toegangspoort te herstellen.

In de komende jaren vormen de energielasten van het Gouverneurshuis ongetwijfeld een grote uitdaging. Verduurzaming van het gebouw is, zeker in het licht van de actuele klimaat- en energiecrisis, onontkoombaar. Met de eigenaar van het gebouw willen we onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om hiervoor een beroep te doen op fondsen en subsidies.

Speerpunten Gebouwen en Tuin 2023-2024:

- Uitvoeren meerjarenonderhoudsplan
- Afstemmen met gemeente over realisering meerjarenonderhoudsplan en instandhouding en verduurzaming van het gebouw
- Verduurzamen van de gebouwen vanuit het oogpunt van kostenbesparing en instandhouding
- Fasegewijs vervangen van buxus in de tuin als gevolg van schade door buxusmot

4. Horeca

Het Gouverneurshuis kent een breed scala aan horeca-activiteiten. Het museumcafé beschikt over een sfeervol terras met zicht op de fraaie tuin. Hier ervaren bezoekers de gastvrijheid die kenmerkend is voor de kleinschalige omgeving. De horecavoorzieningen kunnen ook worden ingezet voor evenementen zoals besloten feesten, vergaderingen en bruiloften. Het Gouverneurshuis is een door de gemeente aangewezen trouwlocatie, waar regelmatig huwelijken worden voltrokken. Het museumcafé, huwelijken en andere evenementen vormen een belangrijke bron van inkomsten van het Gouverneurshuis, en zijn daarmee onmisbaar om de andere doelen van de stichting te verwezenlijken.

Om de logistiek van de horeca en evenementen in goede banen te leiden, hebben twee vrijwilligers de functie van horeca- respectievelijk evenementencoördinator. Zij zorgen voor de inkoop ten behoeve van de activiteiten, voor het maken van afspraken rond evenementen, en voor het aansturen van de horecavrijwilligers en het 'regelen' van hun rooster.

Door de lockdowns tijdens de coronaperiode zijn de opbrengsten uit horeca en evenementen in het Gouverneurshuis de laatste jaren flink gedaald. Het jaar 2022 gaf tekenen van herstel te zien, maar dit herstel is vooralsnog niet volledig. In 2023 en 2024 zijn de inspanningen erop gericht om een hogere omzet te genereren, waartoe ruimere openingstijden en een groeiend aantal museumbezoekers een positieve bijdrage zullen leveren. In dat verband is ook de zichtbaarheid van het museumcafé en het terras van belang. De wat afgelegen ligging van het gebouw en het relatief besloten karakter van de tuin zorgen ervoor dat de weg naar het Gouverneurshuis niet voor

alle bezoekers van Heusden vanzelfsprekend is. Een betere communicatie over de horecavoorzieningen kan ervoor zorgen dat niet alleen de vaste achterban maar ook een breder publiek het Gouverneurs-huis weet te vinden.

Speerpunten Horeca 2023-2024:

- Herstellen van de omzet naar het pré-corona-niveau
- Verbeteren van de communicatie over museumcafé en terras

5. Cultuur

Sinds 2019 kent het Gouverneurshuis een cultuurcommissie, die lezingen, concerten en theatervoorstellingen organiseert. De lezingen gaan over onderwerpen op het gebied van wetenschap, kunst en geschiedenis. De theateractiviteiten spitsen zich toe op cabaret en kleinkunst, de concerten zijn doorgaans in het genre van de lichte muziek, jazz of klassieke muziek. Daarnaast worden in samenwerking met Stichting Het Ravelijn films vertoond. Dit alles gebeurt in de Gildezaal van het Gouverneurshuis, die plaats biedt aan ongeveer vijftig personen. Daarnaast is in de zomerperiode de tuin op vier avonden het decor van een muzikaal optreden.

Bij de culturele activiteiten van het Gouverneurshuis is 'verrassing' steeds het uitgangspunt. De aangeboden voorstellingen zijn origineel, verfijnd en van goede kwaliteit. Veelal gaat het om artiesten die nu nog niet, maar op den duur zeker wel klaar zijn om ook in grotere theaters te spelen. Het culturele programma is even uniek en karaktervol als het Gouverneurshuis zelf. De culturele activiteiten zijn voor bezoekers ook een goede mogelijkheid tot sociale ontmoeting. Het museumcafé heeft een gezellige en uitnodigende sfeer, waar de kleinschaligheid ervoor zorgt dat een praatje met bekenden of vreemden snel is gemaakt.

Doelen

Ook in de komende jaren presenteert het Gouverneurshuis een cultureel programma met inhoudelijk uitdagende en aantrekkelijke voorstellingen. Per seizoen, dat loopt van september tot juni, wordt op acht (donderdag) avonden een lezing gehouden, op vijf (zaterdag) avonden een theatervoorstelling, op vier (zondag) middagen en vier zomeravonden een concert of muzikaal optreden, en op tien (vrijdag)avonden een filmvoorstelling. Uitgangspunt is dat de culturele activiteiten minstens kostendekkend zijn.

Het is de bedoeling in deze beleidsperiode in het Gouverneurshuis een 'open podium' te realiseren, waar een jong publiek op vrijblijvende wijze de mogelijkheid wordt geboden elkaar te ontmoeten tegen de achtergrond van laagdrempelige optredens op het gebied van muziek, theater, zang, dans, toneel, poëzie en verhalen.

Speerpunten Cultuur 2023-2024:

- Aanbieden van een aantrekkelijk cultureel programma
- Opzetten van een 'open podium' met startende artiesten

6. Organisatie

Het Gouverneurshuis is nadrukkelijk een vrijwilligersorganisatie. Maar de inzet van bestuursleden en andere vrijwilligers is zeker niet vrijblijvend. Om de slagkracht van de organisatie als geheel te vergroten spreken we de ambitie uit om vanaf 2024 een parttime medewerker aan te stellen voor enkele taken op het gebied van het museum en communicatie. Verruiming van de openingstijden maakt wellicht ook voor de horeca de inzet van extra menskracht noodzakelijk. De realisering van deze ambitie wordt wel afhankelijk gemaakt van de beschikbaarheid van middelen.

Bestuur

De statuten van Stichting Het Gouverneurshuis gaan uit van een bestuur met minimaal vijf leden. Het bestuur moet dan ook op korte termijn worden uitgebreid, zodat het een bredere basis krijgt en alle belangrijke aandachtsgebieden binnen het bestuur geborgd zijn. Naast voorzitter, secretaris en penningmeester is het van belang dat er bestuursleden zijn die verantwoordelijk zijn voor de portefeuilles Museum, Cultuur, Horeca, Fondsenwerving, Gebouwen en tuin, en Communicatie.

Vrijwilligers

De in dit beleidsplan genoemde activiteiten zijn uitsluitend mogelijk dankzij de inzet en betrokkenheid van een grote groep vrijwilligers. Zij zetten zich in om museumbezoekers te ontvangen of rond te leiden, een cultureel programma samen te stellen, gasten in het museumcafé van een hapje en drankje te voorzien, of de tuin en de gebouwen te onderhouden. De groep vrijwilligers is voor het Gouverneurshuis letterlijk onmisbaar. Zij ontvangen voor hun inspanningen een bescheiden vrijwilligersvergoeding, die uit het oogpunt van

kostenbeheersing in deze beleidsperiode geëvalueerd moet worden. In 2022 is een vrijwilligersbeleidsplan vastgesteld.

De horecavrijwilligers worden aangestuurd door de horecacoördinator, terwijl de aansturing van de museumvrijwilligers berust bij het bestuurslid met de museumportefeuille.

Gelet op de ambitie om de openingstijden te verruimen moet de groep vrijwilligers van het Gouverneurshuis op korte termijn worden uitgebreid. Voor de (museum)vrijwilligers wordt bovendien actief invulling gegeven aan een permanente inhoudelijke 'bijscholing', in het bijzonder in het geval van tijdelijke exposities of bij andere nieuwe ontwikkelingen.

Speerpunten Organisatie 2023-2024:

- Uitbreiden van het aantal bestuursleden
- Verruimen van het vrijwilligersbestand
- Regelmatig inhoudelijk informeren van (museum) vrijwilligers

7. Communicatie

Het Gouverneurshuis zet zich komende jaren onverminderd in om een breed publiek aan te spreken. Een blijvend punt van aandacht is de fysieke zichtbaarheid en toegankelijkheid van de locatie: het Gouverneurshuis bevindt zich in een rustige hoek van de vesting, ligt enigszins verscholen en is bereikbaar via een kleine poort.

Om de eigen activiteiten beter over het voetlicht te krijgen en meer bezoekers naar het Gouverneurshuis te halen, is het van groot belang dat de communicatie door het Gouverneurshuis een kwaliteitsimpuls krijgt en meer wordt toegespitst op de eigen activiteiten. Daarbij moeten de sterke en unieke kanten (de 'propositie') van het Gouverneurshuis worden uitgelicht en benadrukt. In de communicatie-uitingen moeten uiteraard hedendaagse communicatiemiddelen goed worden benut. De eigen website (www.gouverneurshuis.nl) is hierbij een belangrijk medium, maar de opzet van de website is op dit moment dringend aan een

update toe. Met de nieuwe webmaster wordt in dit opzicht een verbeteringslag toegepast.

Het Gouverneurshuis communiceert maandelijks met een digitale nieuwsbrief waarin de culturele en museale activiteiten onder de aandacht worden gebracht. Daarvoor worden ook de sociale media ingezet (Facebook, Twitter).

In alle communicatie-uitingen van het Gouverneurshuis dient de huisstijl (logo, kleurstelling) consequent te worden toegepast.

Speerpunten Communicatie 2023-2024:

- Vaststellen van de eigen propositie
- Doorvoeren van update aan de website
- Consequent toepassen van de huisstijl in alle uitingen
- Vergroten van de bekendheid van functie en locatie van het Gouverneurshuis door effectievere en kwalitatief betere communicatie

8. Financiën

Stichting Het Gouverneurshuis werkt noodgedwongen met een bescheiden begroting, die nadrukkelijk kleiner is dan de ambities die er zijn. In de begroting houden inkomsten en uitgaven elkaar in evenwicht. De baten zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de horeca en evenementen, het museumbezoek en externe fondsenwerving, en in mindere mate uit een kleine gemeentelijke subsidie. De culturele activiteiten bekostigen zich in principe zelf.

Het Gouverneurshuis is aangemerkt als ANBI, oftewel algemeen nut beogende instelling. Dat betekent dat schenkingen volledig ten goede komen aan de doelstellingen van de stichting, en hier dus geen schenk- of erfbelasting over betaald hoeft te worden.

In 2023 en 2024 moet de financiële basis van het Gouverneurshuis worden versterkt om de uitdagingen aan te kunnen met betrekking tot de museale taken van het Gouverneurshuis en het onderhoud en de verduurzaming van het gebouwencomplex. Hiervoor willen we ons richten op partners zoals de gemeente Heusden, die in de komende jaren een nieuwe gemeentelijke cultuurvisie zal vaststellen. Ook in het coalitieprogramma 2022-2026 heeft de gemeente haar steun voor. Het Gouverneurshuis ondubbelzinnig uitgesproken. Dat sluit aan bij de noodzaak om op korte termijn van de gemeente Heusden een groter en langdurig financieel commitment te verkrijgen.

Maar we richten ons ook op private partijen. Tot voor kort was hiervoor de Stichting Vrienden van het Gouverneurshuis actief. Deze wordt opgeheven, terwijl een lid uit het bestuur van deze Vriendenstichting toetreedt tot het bestuur van het Gouverneurshuis. Dit bestuurslid wordt verantwoordelijk voor de portefeuille Fondsenwerving, en krijgt een specifieke financiële opdracht die direct verband houdt met een of meer concrete ambities van het museum. De hiermee samenhangende middelen worden gezocht bij het bedrijfsleven in de regio en in een verruiming van het aantal Vrienden van het Gouverneurshuis naar 100 in 2023 en 250 in 2024.

Speerpunten Financiën 2023-2024:

- Verhogen omzet uit horeca, evenementen en museum
- Intensiveren van de fondsenwerving

